

NAZAR İÇİN OKUNACAK DUALAR

Eûzü billâhi mineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm

Elhamdülillâhi rabbi'l-âlemin.

es-Salâtu ve's-selâmu alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne Muhammedin ve âlihi ve sahibihî ecmaîn ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn. Emma bâ'd:

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe inne efdale'l-kitâbi kitâbullah ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem. Ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ ve külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin ve sâhibihâ fi'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

فِي كِتَابِ اللَّهِ ثَمَانُ آيَاتٍ لِلْعَيْنِ الْفَاتِحَةِ وَآيَةُ
الْكُرْسِيِّ

Fi kitâbillâhi semânu âyâtin li'l-ayni el-fâtihatü ve âyetü'l-kürsiyy.

Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi ihsanı ve ikramı dünyada ve âhirette üzerinize olsun. Rabbimiz iki cihan saadetine cümlelerinizi nail eylesin.

Nice uzak diyarlardan zahmetler çekerek masraflar ederek Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîflerini dinlemeye, kardeşleri ziyarete geldiniz; Allah cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in sözleri beşer sözlerinin en güzeli olduğundan, namazımızın arkasından hadîs-i şerîflerden okuyarak taallüm ve tefeyyüz etmek istiyoruz. Hadîs-i şerîflerin okunmasına başlamazdan önce Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'e bağlılığımızın, ümmetliğimizin, sevgimizin saygımızın âcizane naçizane bir küçük işareti, nişanesi olmak üzere rûh-u pâkine hediye olsun diye; onun mübarek âl'inin, pak ashâbının ve cümle etbâ' ve ahbâbının ruhlarına dereceleri üzere hediye olsun diye; Hz. Âdem atamız *aleyhis-selam*'dan Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ *aleyhimü's-salavâtü ve't-teslimât* cümle enbiyâ ve mürselînin ruhlarına hediye

olsun diye; cümle evliyâullahın, mukar-rabînin, müttakînin, salihîninin, muhsinînin, mürşidinin, kâmilînin ruhlarına hediye olsun diye; hasseten Peygamber Efendimiz'den sonra ümmetin irşadıyla vazifeli olan verese-i Nebî, ulemâ-ı muhakkıkîn, meşâyih-i vâsilîn, sadât ve meşâyih-i turuk-u aliyyemizin ruhlarına ayrı ayrı hediye olsun diye; Ebû Bekr-i Sıddîk ve Aliyy-i Mürtezâ'dan Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'ye kadar turuk-u aliyyemiz silsilesine mensup zâtların ruhlarına hediye olsun diye; şu beldeleri Allah Allah diyerek mallarını canlarını ortaya koyarak her türlü imkânlarıyla Allah yolunda cihat ederek fethetmiş olan mübarek fatihlerin, şehitlerin, gazilerin, mücahitlerin, cümle hayır ve hasenat sahiplerinin ruhlarına hediye olsun diye; içinde oturduğumuz, ibadet ettiğimiz, hadisleri okuduğumuz şu caminin yapılmasına, yaşamasına, genişlemesine, tecdidine, tami-rine küçük de olsa bir yardımda bulunanların, vesile olanların, kendilerinin ve geçmişlerinin ruhları şad olsun diye; bu camiden güzeran eylemiş olan eimme, hutabâ, müezzinîn ve cemaatin ruhları şad olsun diye; uzaktan yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemeye gelen siz

kardeşlerimizin âhirete göçmüş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhlarına hediye olsun, kabirleri pürnûr olsun, ruhları mesrûr olsun, makamları âlâ, dereceleri yüksek olsun diye; biz yaşayan müslümanlar da Rabbi-miz'in rızasına uygun ömür sürelim, Kur'ân-ı Kerîm'in yolunda yürüyelim, Peygamber Efendimiz'in sünnetine uyalım, sünnet-i seniyyeyi şaşkın insanların yaşadığı asırda ihya eyleyip şehit sevaplarına nail olalım diye bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım, öyle başlayalım.

a. Nazara Karşı Okunacak Dualar

Bismillâhirrahmânirrahîm

Okuduğumuz hadîs-i şerîfler *Muhtârü'l-ehâdîs* isimli hadis mecmuasındandır. Müellifi Peygamber Efendimiz'in sülalesinden, seyitlerden bir alim kişidir.

Fi kitâbillâhi semânu âyâtin li'l-ayni el-fâtihatü ve âyetü'l-kürsî.

Hadîs-i şerîf İmrân b. Husayn *radiyallahu anh'ten* rivayet edilmiş. Nazar değmesi hakkında, nazara karşı alınacak tedbirin ne olduğuna dair bir hadîs-i şerîf.

Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurmuşlar ki;

Fi kitâbillâhi semânu âyâtin li'l-ayni. “Allah’ın kitabı Kur’ân-ı Kerîm’inde sekiz âyet vardır. Nazar değmesine karşı okunacak, onu önleyecek sekiz âyet vardır.” *el-Fâtihatü ve âyetü'l-kürsiyy.* “Elham, Fâtiha sûresi yedi âyettir ve sekizincisi de Âyete’l-kürsî.”

Bakara sûresinin içinde müstakil, uzun bir âyettir ki biz namazların arkasından tesbihlerin evvelinde bu Âyete’l-kürsî’yi okuyoruz. Aşağı yukarı hepimiz ezbere biliriz. Fâtiha’nın kendisi ve Âyete’l-kürsî nazar değmesine karşı mü’mini korur. Nazar değmesini engeller.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in hadîs-i şerîflerinde bildirdiğine göre nazar değmesi haktır! Bir insanın hasetle, kıskançlıkla baktığı zaman; o haset edilen, gıpta edilen, imrenilen, kıskanılan kişinin başına bir hâl gelmesi, bir zarara uğraması vardır. Böyle bir mânevî hadise vardır. Bunun engellenmesi için bir kere bakan kimse eğer iyi niyetliyse nazarı değmesin diye düşünüyorsa “Mâşaallah!” diyecek: “Allah yaratmış,

Allah ihsan etmiş, Allah ne takdir ettiyse o olur!”

“Allah; kullarına çeşit çeşit ikramlarda, ihsanlarda bulunuyor. Bu kardeşimize de verdiği bu güzellik bu hâl, bu mal mülk mübarek olsun...” filan diye temiz bir niyetle “Mâşaallah!” derse o zaman kendisinin nazarı değmez.

Kişinin kendisine kendisinin nazarı da değer! Bir şeyi beğenerek giydiği, taktığı, beğenerek kullandığı zaman, beğendiği istediği zaman kendisinin nazarı da değer. Arabasına nazarı değer, elbisesine nazarı değer, pabucuna nazarı değer; başına bir hâl gelir. Onun için bir şeyi beğendiğiniz zaman mâşaallah diyeceksiniz.

Mâşaallah: “Allah yaratmış!”

Yarın için bir vaatte bulunacağız zaman *inşallah* diyeceksiniz; o da “Allah dilerse...” demek.

Çünkü Peygamber Efendimiz’e ehl-i kiptan bazı kimseler tarafından sual soruldu. O da; “Ben bunun cevabını size yarın veri-

rim.” dedi ama yarına vahiy gelmedi, öbür güne gelmedi...

Ondan sonra Kehf sûresindeki âyet-i kerîme nazil oldu:

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا. إِلَّا أَنْ يَشَاءَ
اللَّهُ

*Ve lâ tekûlenne li-şey’in innî fâilün zâli-
ke ğaden illâ en yeşâallâhü.*¹

“Sakın *İnşaallah*, ‘Allah dilerse, Allah’ın izniyle...’ demeden istikbale ait bir şeyi ‘Şöyle yapacağım, böyle yapacağım...’ demeyin!”

Çünkü elinizde değil ki! Yaşamak elinizde değil, yarına çıkmak elinizde değil. Vücudunuzun sıhhatini korumak elinizde değil; Allah bir felç ederse ne gözünüzü açıp kapayabilirsiniz, ne ağzınızı kıpırdatabiliriz, ne eliniz parmağınız oynar ne ayağınız gider... Başınıza bir felaket gelse, yolda arabanıza bir olay gelse ne gitmeye kâdir olabilirsiniz ne yapmaya kâdir ne yaşamaya kadir olabilirsiniz!

Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh’tır.

¹ 18/Kehf, 23.

Çünkü her güç kuvvet Allah'tandır. Yaşıyorsak Allah'ın yaşatmasıyla yaşıyoruz, yürüyorsak Allah'ın güç kuvvet vermesiyle yürüyoruz, görüyorsak Allah'ın güç kuvvet vermesiyle görüyoruz... Her şeyimiz Allah'tan, bunu bilelim, bunun idrakinde olalım. Bundan cahil ve gafil olmayalım. Nimetleri yiyip yiyip de Allah'a âsi olmayalım. Hediyeleri alıp alıp da hediye gönderene karşı küstahlık yapmak mürüvvet ehline yakışmaz; ayıptır, günahtır. Dünyada bile; "Bu adam sana bu kadar hediyeler gönderiyor, senin şuna yaptığına bak!.." derler. Birisi insana iyilik yapsa iyilik yapsa; o da o iyiliğe karşı ona bir kötülük yapsa cümle cihan halkı kendisine kızar, tenkit eder, ayıplar. "Yahu utanmıyor musun? Bu sana ömrü boyunca hizmet etti, yardım etti, ömrü boyunca seni en zor zamanlarında kolladı gözetti, yardımıyla teyit etti, takviye etti, baktı, besledi. Seni nankör, seni nankör seni!.." diye herkes ayıplar.

Nankörlüğün en büyüğü Allah'a karşı olur. Kul âsi oldu mu, kul Allah'ı tanımadı mı en büyük nankörlüğü yapmış olur. Çünkü en büyük nimetler, her türlü nimetler, her türlü imkânlar, güçler kuvvetler, rahatlar, huzurlar

Allah'tan geliyor! İstersen aksini iddia edersen yap bakalım.

Hani demiş ki;

“Benim Rabbim yaratır, yaşatır ve öldürür!”

Firavun da demiş ki;

“Ben de yaşatırım, ben de öldürürüm. Çağırırım bir adamı; ‘Kesin şunun kafasını!’ derim işte öldü. ‘Hayır, kesmeyin.’ derim, durdururum, işte yaşadı.”

Ama sen var olan şeyleri karşına getiriyorsun da onlara emrediyorsun, yine ona da gücün yetmez!

Mesela Musa *aleyhisselam*'ı yok etmeye gücü yetti mi, ordusunu yenmeye yok etmeye gücü yetti mi?

Yetmedi. Onun üzerine bakmış mugalata yapıyor, diyor ki;

“Benim Rabbim güneşi şarktan doğurur, garptan batırır; hadi bakalım sen de tersini yap. Güneşi batıdan doğdur, doğudan batırt bakalım. Bu nizamı Allah kurdu, değiştir bakalım!”

فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ

*Fe bühitellezî kefera.*²

Kâfir olanlar, münkir olanlar bu sefer şapa oturup kaldılar, yapacak bir şeyleri kalmadı.

Her şeyin Allah'tan olduğunu gerçekten öyle olduğundan ve teşekkür borcumuz olduğundan bilmeliyiz.

Şeyh Sâdî ne kadar güzel söylüyor:

“Bir nefes alıyorsun, hayatın bir nefeslik daha uzamış oluyor.”

Çünkü almasan yaşayamayacaksın. Ağzını burnunu tıkasalar veya bir şey olsa alamazsan nefes alamıyorum diye çırpına çırpına ölürsün.

“Nefes alamıyorum nefes alamıyorum, boğuluyorum...”

İnsan çırpına çırpına, tepine tepine ölür.

Demek ki bir nefes aldı mı ömrü biraz uzuyor. Aldığı nefesi geri verdiği zaman, o

² 2/Bakara, 258.

zaman içi bir ferahlıyor. Nefesi tutsa o da fena!

İçeriye aldın ya, hadi dursun içerde bakalım...

Durduğu zaman patlayacak gibi olur. Nefesi içine aldığı zaman adamın ağzını burnunu kapatsan, biraz sonra kıpkırmızı olur, patlayacak hâle gelir.

Şeyh Sâdî; “Demek ki bir nefeste iki nimet vardır!” diyor. Güzel bir mâna yakalamış, onu söylüyor. Her nefeste iki nimet var; bir hayatın uzaması, bir için ferahlaması. Hakikaten birtakım şeyleri yiyoruz, birtakım fena şeyleri dışarı çıkartıyoruz. Nefesi alıyoruz, kullanılmış gazları nefes olarak karbon-dioksit olarak dışarı veriyoruz. Gelmesi de güzel gitmesi de güzel!

O hâlde her nefeste bile iki tane nimet olduğuna göre, her nimete de şükür gerektiğine göre anlayın ki Rabbimiz’e neler neler borçluyuz da hiç farkında değiliz! Boyuna nefes alıp veriyor da Allah’tan bir nimet olduğunu bilmiyoruz; kalbimiz tık tık tık tık çalışıyor da, her azamız tıklar tıklar işliyor da

onların hepsinin Allah'tan bir nimet olduğunu bilmiyoruz.

Ne zamana kadar?

Hastaneye gidip de bizim gibi elli ayaklı gözlü kulaklı hemcinsimiz olan âdemoğullarının bazısının hasta olduğunu, bazı azalarının çalışmadığını gördüğümüz zaman aklımız başımıza geliyor. “Vay, demek ki bu da bir nimetmiş!” diye insanın aklı başına geliyor.

Her şey Allah'tan olduğuna göre Allah'tan olduğunu bildiğimiz için ona göre davranırsak Rabbimiz bize lütfeder.

Bir şeyi beğendik mi “Mâşaallah! diyeceğiz. Beğendik, mâşaallah. Allah ne güzel yaratmış, mâşaallah. Yarına dair bir söz söyleyeceğimiz zaman “İnşaallah!” diyeceğiz.

İnşaallah demek; “Ya yaparım ya yapmam, belli olmaz...” [gibi] kaypak bir cevap mânasına değil.

İnşaallah demek; “Allah'a imanın bir gereği yarının ne olacağını ben bilmiyorum, ben bir kulum, acizim; Allah nasip ederse yarın o işi yapacağım ama nasip etmezse ne yapayım, elimden ne gelir...” [mânasına].

“Yâ Resûlallah! Sana tâbi olacağız, buyruğunu tutacağız, emrinde çalışacağız. Gerekirse çatışacağız, çarpışacağız...” dedikleri zaman Peygamber Efendimiz; *mesteta'tü*, “gücüm yettiğince” kaydını ilave ettirmiş. Çünkü kul zayıftır, eksiği gediği çoktur. “Gücüm yettiğince, elimden geldiğince...” diyecek. Haddimizi, acimizi bilelim, Rabbimiz'e sığınalım; o zaman Allah bizim vekilimiz olur, O bize yeter. Ne iyi vekildir!

Hasbünallâhu ve ni'me'l-vekîl.

Göz değmesi gibi mânevî birtakım şeylere karşı da Fâtiha sûresini -herkes biliyor-okusun kurtulsun!

Hocaya gidiyor, hacıya gidiyor, belirli üfürükçü denilen kimselere gidiyor; lüzum yok! İşte ilaç, işte kul!

Allahu Teâlâ hazretleri duaları kabul ediyor, kulu kendisine bağlandığı zaman memnun oluyor, kendisine dua ettiği zaman kulunu seviyor. Dua etmediği zaman gazap ediyor:

“Vay edepsiz kul, vay edepsiz vay! Bana dua bile etmiyor...” diye dua etmediği, iste-

mediği zaman Rabbimiz kızıyor. Onun için Rabbimiz'den isteyeceğiz. Fâtiha'yı okuruz. Âyete'l-kürsî'yi okuruz. Ne göz değer ne nar değer ne başımıza bir sıkıntı gelir! Kâfirlerin hepsi toplansa cümle cihan hücum etse insan; *Hasbünallâhu ve ni'me'l-vekîl* dedi mi kurtulur.

Allah'a sığındı mı Allah korur.

“Olur mu hocam, cümle cihan halkı insanın kötülüğünü isterse Allah kurtarır mı?”

Sen Kur'an'da İbrahim *aleyhisselam*'ın kıssasını okumadın mı, hocalardan duymadın mı?

Din kitaplarında gözüne ilişmedi mi ki İbrahim *aleyhisselam* koca bir cemiyetin karşısına koca bir toplumun, bir hükümetin karşısına; puta tapanların karşısına tek başına mertçe, yiğitçe çıktı da; “Ben sizin taptıklarınıza tapmam ve onların da hakkından gelirim!” dedi, onların putlarını parçaladı da onlar onu öldürmek istediler.

حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا الْاِهْتَكُمْ

Harrikûhu vensurû âliheteküm. “Yakın onu da tanrılarınıza yardım olsun!”³

Yahu kuldan yardım alan tanrının tanrılığı mı olur?!..

Müşrikler, putperestler İbrahim *aleyhis-selam*'ı yakacaklar da putlarına yardımcı olacaklar!..

Yakabildiler mi?

Allahu Teâlâ hazretleri yaktırmayınca ateşin içine atsalar bile insan yanmaz, denizin içine sürseler bile insan boğulmaz. Allah bir çaresini bulur; ihsan eder, ikram eder, lütfeder, korur, kurtarır. Has bir müslümanın bu imana sahip olması lazım.

Bunların dışında Medine-i Münevverede nazil olmuş sûrelerden bazı sûreler de vardır ki Âyete'l-kürsî'den, Fâtiha'dan sonra nazil olmuştur. O sûreler de nazar için iyi gelir.

Onlar nedir?

Hepimizin bildiği *Kul eûzü bi-rabbi'l-felak* ve *Kul eûzü bi-rabbi'n-nâs* sûresi. Bu ikisine *muavvizeteyn* [denir]. İnsanı şeytanın

³ 21/Enbiyâ, 68.

şerrinden, sihrin şerrinden, okumalardan üflemelerden fitnelerden fesatlardan koruyan, koruma gücü olan sûre manasına geliyor. Bunlar nazil oldu. *Kul huvallâhü ehad* da koruyucu bir sûredir. *Kul huvallâh*, *Kul eûzü bi-rabbi'l-felak*, *Kul eûzü bi-rabbi'n-nâs*; üçüne bir, “insanları koruyan sûreler” diye *muavvizât* denilir. Herkesin bildiği sûrelerdir.

İnsan bunlarla okur da Allah’a, Rabbine iltica ederse rahat rahat yürüsün. Rahat rahat yürüsün, varsın gitsin. Çünkü Allah bir insanın yardımcısı oldu mu cümle cihan halkı cümle mahlûkat başına üşüşse zarar veremez! Allah bir kimsenin hasmı oldu mu kimse ona yardım edemez! Kendisini koruyacak orduları olsa, başına yine felaket gelir, olacak olur. Onun için asıl güç kuvvet sahibi olan Allah’a sımsıkı tevekkül etmeyi, sarılmayı onun emrine buyruğuna gönül vermeyi boyun vermeyi Allah cümlemize nasip eylesin. Has, hakiki müslüman olmayı Allah cümlemize nasip eylesin.

Demek ki başımıza bir hâl gelirse ne yapacağız?

Fâtiha okuruz, *Âyete'l-kürsî*, *Kul huvalah*, *Kul eûzü bi-rabbi'l-felak*, *Kul eûzü bi-rabbi'n-nâs* okuruz; Allah'a sığınırız, kurtuluruz. Yalnız işin bir kurnazlık tarafı vardır. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bildirmiş ki;

“Mü'min kardeşin mü'min kardeşe onun gıyabında yapmış olduğu dua çabuk tutar. Makbuldür en süratle kabul olan dualardan birisi kardeşin kardeşe gıyabında yaptığı duadır!”

Onun için mü'min kardeşinden dua istemeli. Hastanın duası makbuldür; hastayı ziyaret etmeli, hastadan dua istemeli. Ananın babanın duası makbuldür; ananın babanın eli öpülmeli gönlü hoş edilmeli, oradan istifade edilmeli. Hocanın duası makbuldür; hocasının duasını almaya çalışmalı, ondan istifade etmeli. Cuma günü, Cuma gecesi, seher, sahur vakitlerinde daha imsak kesilmezden önceki zamanlarda yapılan dualar makbuldür. Ezan ile ikamet arasında yapılan dualar makbuldür. Böyle çareler aranmalı. Mazlumun duası makbuldür, Allahu Teâlâ hazretleri mazlumun duasını süratle hemen kabul eder

mazlumun bedduasını alan kahrolur, mahv olur. Mazluma yardım edip de onun duasını alan da ihya olur.

Onun için mü'minler mazlumun yanında yer almalı, zalimin karşısına çıkmalı. Merhum Mehmet Akif'in;

Adam aldırma da geç git diyemem aldırırım

Çiğnerim çiğnenirim hakkı tutar kaldırım

dediği gibi çiğneyip çiğnenip hakkı tutup kaldırmaya çalışmak lazım.

b. Allah'tan Ümid Kesmemek

الْفَاجِرُ الرَّاجِي لِرَحْمَةِ اللَّهِ تَعَالَى أَقْرَبُ مِنْهَا مِنَ
الْعَابِدِ الْمُقْنِطِ

el-Fâcirü'r- râcî li-rahmetillâhi teâlâ akrab minhâ mine'l-âbidi'l-mukniti.

Hadîs-i şerîfte Allah'tan ümidi kesmemek konusu bizlere anlatılmış oluyor. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri buyurmuş ki;

“Allah’ın rahmetini ümit eden kimse fâcir, kusurlu, günahkâr bir kimse bile olsa o; Allah’ın rahmetine Allah’tan ümidini kesmiş, Allah affetmez sanan âbidden daha yakındır.”

Bir tarafta bir âbid var ama Allah’ın rahmetinin genişliğini bilmiyor. Allah’ın rahmetinden ümit kesmenin yasak olduğunu, haram olduğunu Kur’ân-ı Kerîm’de men edildiğini bilmiyor, af olmaz, affedilmez sanıyor. Kendisi için değil de belki başkasını öyle sanıyor.

“Artık Allah bunu affetmez...”

Muhterem kardeşlerim!

Umumiyetle ibadet insana bir gurur verir: “Ben geceleri tesbih çekiyorum ya, ben Kur’an’ı ezberlemiğim ya, ben Kur’an’ı okuyorum ya, ben şu hayrı yaptım ya, ben namazımı kılıyorum ya, Ramazan’da da işte orucu tuttum ya, Ramazan’ın son on gününde de itikâfa girdim ya, hacca da gitmişim, umre de yapmıştım ya...” diye insana umumiyetle bir emniyet, bir gurur gelir. Hâlbuki ibadete güvenmek doğru değildir!

Bakalım Allah ibadetini kabul etti mi etmedi mi?

Belki bir kusur yaptın, iptal oldu. Belki Allah ona hiç sevap vermedi, belki haramla yaptığın için hiç faydasını görmedin; bilemezsin! Allah'ın kabulüne bağlıdır. Kabulü elle tutulan gözle görülen bir şey değildir, insan onu anlayamaz.

Bir Ramazan oruç tuttun ama bakalım kabul oldu mu?

Ramazan orucunun kabulünün alameti, Ramazan'dan sonra insanın Ramazan'daki meleklik hâlinin devam etmesidir. Devam etmiyorsa demek ki kabul olmamış. Yemiş içmiş, yan gelip yatmış; Ramazan'ı boş geçirmiş, kaçırmış oluyor.

İbadete güvenmek doğru değildir. Adam kendisi ibadete güvenir, kendisi hakkında ümitsizliğe düşmez de daha ziyade başka günahkârlara tepeden bakar, onları hor görür: "Allah seni affetmez, sen mahvoldun, senin işin bitik!.." filan gibi karşı tarafın moralini bozucu tarzda bir tavır takınır. Bu, bir çeşit kendini beğenmişliktir. Tahlil edilirse işin

aslı, özü; ibadetine güvenmektir, kendini beğenmişliktir.

Hâlbuki Allahu Teâlâ hazretlerinin rahmeti o kadar geniştir, engindir, o kadar çok rahmet eder ki bir Berat gecesinde filanca kabilenin koyunlarının tüyleri sayısınca günahkârı affediyor, affeder! *Estağfirullah* deyince affediyor, *estağfirullah* demeden pişmanlık duyunca affediyor, rahmet deryası cûşa geldi, mi taşıtı mı Rahmet-i ilâhiye kulları da kaplar, hayırlara erebilir.

Nerden biliyorsun sen Allah'ın affetmeyeceğini, nasıl moral bozarsın, nasıl ümitsizliğe düşürürsün?..

Doğru değil. O bakımdan ibadetkâr ama ümitsiz, Allah affetmez diye düşünen insandan; kusurlu, günahkâr ama Allah'ın rahmeti geniştir, inşaallah affeder, diye hüsn-ü zan ile Allahu Teâlâ hazretlerine yönelen kusurlu kul rahmete daha yakındır. Allah affeder. Ötekisi daha uzaktır çünkü Allah rahmetinden ümit kesilmesini yasaklamış.

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا
مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ

*Kul yâ ibâdiyyellezîne esrefû alâ enfüsi-
him lâ taknetû min rahmetillâh.*⁴

“Ey Resûlüm! Onlara; ‘Ey nefislerine zulmetmiş, günah işlemiş kullarım! Allah’ın rahmetinden ümidi kesmeyiniz. Allah’ın rahmetinden ümitsizliğe düşmeyiniz.’ de!”

Onun için ümit, Arapça’sında *recâ* denilir. İşin önemli taraflarından birisidir. Bir de *havf* tarafı vardır, *havf* ve *reca*. Alimlerimiz hadîs-i şerîfleri incelemişlerdir ve sonunda karar vermişlerdir ki insan *beyne’l havfi ve’r-recâi* korku ile ümit arasında dengeli, dikkatli, titiz yürüyecek. Ne Allah’tan ümidini kesip mahvolacak, karamsarlığa düşecek ne de Allah’ın rahmetine bel bağlayıp tembelliğe, yangelip yatmaya kayacak! İkisi ortasında, hem ümit besleyerek hem de; “Belli de olmaz ha Allah’ın rahmeti geniş ama bakarsın bir büyük edepsizlikten dolayı bir silleye uğrarım, başıma bir hâl gelir...” diye korkarak takvâ ile

⁴ 39/Zümer, 53.

hareket ederse iyi olur. *Beyne'l-havfi ve'r-recâ* yaşamak en doğrusudur.

Kulun, yaşlandığı zaman ömrünün sonuna doğru Allah'a olan hüsn-ü zannını artırması lazım geliyor. Peygamber Efendimiz öyle emretmiştir, yaşlılara müjdeler olsun!

“Allah'ın rahmeti çok geniştir inşaallah beni de affeder...”

Hatta müjdeleri vardır: “Altmış yaşını geçince şu mükâfatlar var, yetmiş yaşını geçince şu mükâfatlar, seksen yaşını geçince şu mükâfatlar, doksan yaşını geçince Allah'ın şöyle büyük lütfuna mazhar oluyor...” diye mükâfatlar vardır.

Ahir ömrüne doğru yaklaştığını; vefatının, ömrünün sona ermesinin yakınlaştığını hissettiği zaman insanların ne yapması gerekiyor?

Ümidini çoğaltması, ümit tarafının galip gelmesi gerekiyor: “İnşaallah Rabbimiz'in engin rahmeti ben yüzü kara kulunu da bu günahlardan kurtaracak, rahmetine erdirecek...” diye o zaman o rahmet tarafını daha çok düşünmesi lazım.

الْفُقَهَاءُ أُمَنَاءُ الرُّسُلِ مَا لَمْ يَدْخُلُوا فِي الدُّنْيَا
وَيَتَّبِعُوا السُّلْطَانَ، فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ فَاَحْذَرُوهُمْ

el-Fukahâu ümenâu'r-rusuli mâ lem yedhulû fi'd-dünyâ ve yettebiû's-sultâne fe izâ fealû zâlike fahzerûhüm.

Hız. Ali Efendimiz *radiyallahu anh ve kerremallâhu vecchêhû* Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'den rivayet eylemiş ki;

“Fakihler, din alimleri, dinde bilgisi, sezgisi derin olan mü'minler Allah'ın Resûlü'nün emînleridirler, güvenilir adamlarıdır, güvenilir vekilleridir. Fakihler Resûlullah'ın güvenilir, itimada şâyân vekilleridir, adamlarıdır.”

Ama bir şart var veya iki şart var:

Mâ lem yedhulû fi'd-dünyâ. “Dünya, dünyalık kazanma fikrine düşmedikleri takdirde; âhiretini satıp da dünyalığı doğrultmak, cebini doldurmak filan gibi bir süflî tarafta kaymadığı müddetçe.”

Üçüncü şart nedir?

Ve yettebiû's-sultânü. "Sultanlara, hükümet erkânına, devlet ricaline tâbi olmadığı müddetçedir!"

Din alimlerinin Allah'ın sevgili kulu olmaları, Resûlullah'ın güvenilir adamları, vekilleri olmaları durumu hangi zamandır?

Dünyalığa meyletmedikleri, sultanların emirlerine keyiflerine tâbi olmadıkları zamandır. Eğer dünyaya meylederlerse eğer para toplamak, mal devşirmek filan yolunda çalışırlarsa açgözlü ve haris olurlarsa bunun yine bir neticesi gibidir veya korkudandır. Bir de sultanlara hükümdarlara boyun eğler ve tâbi olurlarsa!

Demek ki alimlerin, fakihlerin, hükümdarlara tâbi olmaları yoktur!

Ne vardır?

Onlara nasihat etmeleri vardır, onlara hakkı göstermeleri, dobra dobra hakkı söylemeleri vardır.

Böyle bir mübarek adam bir köşk yaptırmış, birisini götürmüş, köşkünün göstermiş. "Nasıl, iyi buldun mu?" demiş. Çok sözleri var da hepsi aklımda kalmadı. Diyor ki;

“Yazık etmişsin!”

Bu kadar güzel köşk yapmış, nasıl yazık oluyor?

“Yazık etmişsin, çünkü bu paralar kendi paran değildi. Beytûlmaldden aldın, bu köşkü böyle yaptın, hâlbuki daha basit, sade bir ev sana yetecekti. Büyük masraflar harcadın, vebal altında kaldın. Sonra bu dünyada ev yaptın, âhirette ev yapmak daha önemli; âhirette, cennette bir köşk kazanmaya çalışmak daha önemliydi. Keşke âhirette bir ev yapmaya baksaydın. Sevaplı işler yaparak dünyada haram yemeden, beytûlmaldden lüzumsuz yere harcamadan vergileri toplayıp toplayıp da keyfe, çalgıya çengiye harcamadan yap-saydın...” diye nasihat etmiş. Hakiki alim böyledir.

Alimlerin kıymetlileri sultanların yanına yanaşmayanlardır! Dalkavukluk yapmıyor, eyvallah etmiyor; işte bu kıymetli alimdir. Sultanların hayırlıları da alimlere hürmet edip onların yanına gelenlerdir! O da tevazundan ve din alimlerinin kıymetini bildiğinden, Allah’tan korktuğundan onun yanına

geliyor, onun elini öpüyor, ona hürmet ve izzet ediyor.

Meşhur Selçuklu hükümdarı Sultan Sencer; İran kendisinin, Irak kendisinin, Orta Asya kendisinin, Afganistan kendisinin; çok geniş topraklara sahip büyük bir sultan. Bizim meşayihimizden, silsilemizden meşhur bir zât var, galiba Abdülhâlîk-ı Gücdüvânî hazretleri onun huzuruna girdiği zaman sultan ayağa kalkarmış, bu gelen şahsı tahtına oturturmuş, o da onu çocuk azarlar gibi azarlarmış:

“Şunu yapma, bunu yapma, şuna dikkat et, buna dikkat et, âhireti unutma, Allah’tan kork, zulmetme, haksızlık etme, gafletle vakit geçirme...”

O öyle onu azarladığı hâlde onu götürüp tahtına oturturmuş, izzet ikram edermiş, elini öpermiş.

Bir tanesi diyor ki; “Sultan! Biz şöyle şöyle kitaplar yazdık, böyle böyle meşhur kişiyiz, tanınmış alimiz. Herkesin bize saygısı sonsuz, herkes biliyor ki şöyle bilgin kimseyiz böyle bilgin kimseyiz. Bu da biraz ümmî kimse gibi, sen bunu tahtına oturtuyorsun izzet ikram ediyorsun ama bize o kadar itibar et-

miyorsun?..” Böyle duygular intikal etmiş. Sultan diyor ki;

“Siz, ben ne söylersem beni tasdik ediyorsunuz. Bu beni tenkit ediyor, bana doğruyu gösteriyor. Siz; ‘Evet sultanım, doğrudur sultanım, gerçektir, münasıptır...’ diye dalkavukluk ediyorsunuz. Bu bana âhiret yolunu, gerçekleri gösteriyor!” diyormuş.

İşte hakiki alimin vasfı budur!

Allahu Teâlâ hazretleri cümlemizi dinde fakih eylesin. Bilhassa kardeşlerimiz içinde umumiyetle biz müslümanlar evlatlarımızı böyle yetiştirmek istediğimizden din adamı yetişsin diye çocuklarımızı imam-hatibe göndermişizdir, hafız yapmışızdır, kurslarda okutmuşuzdur; güzel. Bunlara dünyaya meyletmeme, dünyalık kazanma hırsına düşmeme duygusunu vermeliyiz.

“Evladım, korkma, çekinme, hakkı söyle! Hiç korkma, dünyalık elden gidecek diye korkma, başına bir şey gelecek diye korkma, ben senin baban olarak seni garanti ediyorum, senin malî bakımdan bir endişen olmasın...” demek lazım.

Ben istiyorum ki -tabii herkes din yolunda tahsil yapsın da- bilhassa zengin aileler çocuklarından bir tanesini din âlimi yetiştirsin. Onun her türlü maddî ihtiyacını karşılasın, çocuk tok olsun. Dinini satıp dünyalık devşirmeye kalkan bir kimse durumuna düşmesin veyahut bir zenginin karşısında veyahut bir mevki makam sahibi insanın karşısında boynu bükük kalıp da onun karşısında hakkı söylemekten geri durmasın diye görgülü olması lazım!

Dikkat ediyor musunuz Allahu Teâlâ hazretleri Musa *aleyhisselam*'ı Firavun'un sarayında yetiştirtti. Her türlü imkânlarla ne kaliteli eğitim görmüştür kim bilir! Mısır'ın en yüksek mahfillerinde, yerlerinde bulunmuş oldu.

Din adamının her şeyi bilmesi, her bakımdan müstağni olması, kendisine nasihat ettiği halktan bir şey ummaması, gerçekleri söylemekten çekinmesinin şartlarını hazırlamak çok önemli oluyor! Evlatlarımızı din yoluna gönderelim, dinî tahsil verdirtelim. Fakat dünyaya meyletmeme, haktan ayrılmama

ma, harama kaymama duygularını da zihinlerine iyice, adamakıllı yerleştirmeli.

Bir de sultanlara tâbi olmamak!

Kimin gücü kuvveti var, kimin parası pulu var; onun dümen suyuna gitmesin, dobra dobra olsun. Çünkü alimlere Allah *celle celâlüh* ahdetmiştir, onlardan söz almıştır ki hakkı söyleyecekler, Allah'ın hizmetinde olacaklar! Dünya ehlinin hizmetinde olmaları onlara yakışık almaz, uygun düşmez. Onlar her yerde hakkı söylemelidir. Velev hapse girecek olsalar bile velev başlarına bir sıkıntı bir şey gelecek olsa bile!

Bu hususta bir hikâye anlatıvereyim:

Râfızîler Mısır tarafından Dımaşk şehrine gelmişler, Şam şehrini müslümanların elinden almışlar. Akideleri bozuk olduğu için de Cuma hutbesinde Ebû Bekir es-Sıddîk Efendimiz'e, Ömer Efendimiz'e, Osman Efendimiz'e hakaret etmeyi teklif ediyorlarmış. Şam'daki Emeviye Camii'nin hatibine demişler ki;

“Cuma günü hutbeye çıktığın zaman bizim prensibimize göre -ama ehl-i sünnet prensibine aykırı- bu halifelere ağır hakaret

edeceksin, hutbede kötü söz söyleyeceksin. Hz. Ali Efendimiz'i methedeceksin de ötekilerin aleyhine ağır söz sözlerde bulunacaksın..."

Hâlbuki o mübarekler de Peygamber Efendimiz'in en sevgili sahabilerinden; Hz. Ali Efendimiz de başımızın tacı, onlar da mübarek! Peygamber Efendimiz'in en yakın sahabileri, hiç birisine kötü söz söylemeyiz. Sahabenin hepsi başımızın tacıdır, yıldızlar gibidir, hangisine uysak hidayet yolunu bulacağımız muhakkaktır!

Onlar kırgınlıklarından eski Emeviler'le Hz. Ali Efendimiz'in arasında olan Yezid ile Hz. Hüseyin Efendimiz arasında olan hadiselerin kırgınlığından artık işi başka taraflara döküyorlar.

Emeviye Camii'nin hatibine; "Ya böyle yaparsın ya da senin kelleni keseriz!" demişler.

Askerler istila etmiş.

Cuma günü, bakalım hatip ne söyleyecek, bizim dediğimiz gibi mi hutbe verecek yoksa ehl-i sünnete göre mi hutbe verecek?

Mesele müftüsüne de sorulmuş. Müftüsü de; “Canını kaybetmek durumu olunca serbesttir, söyleyebilir.” gibi bir fetva vermiş. Ama hatip minbere çıkmış:

Ebû Bekir es-Sıddîk Efendimiz’i methetmiş: “Ashabının en ilerilerindedir.” Peygamber Efendimiz’in birinci halifesi olduğunu [söylemiş]. Hz. Ömer Efendimiz’i methetmiş: “Şöyle adaletliydi, şöyle mübarekti. Ebû Bekir es-Sıddîk da Hz. Ömer Efendimiz de Peygamber Efendimiz’in kayınpederi olduğu için hatta türbeleri bile aynı yerde, Peygamber Efendimiz ile aynı kubbenin altında metfunlar; ne büyük şeref!” Hz. Osman Efendimiz’i methetmiş, Hz. Ali Efendimiz’i de methedecek tabii ama daha o sözleri söylerken şehit etmişler. Hemen haklamışlar, oradan indirilmişler; şehit etmişler!

Ertesi hafta; “Müftü böyle fetva verdi, müftüyü hatip yapalım.” demişler. “Emeviye camiinin Cuma hutbesini sen oku!” diye müftüye emretmişler. Müftü çıkmış. Herkes;

“Bakalım bu müftü Ebû Bekr-i Sıddîk aleyhinde, Ömer aleyhinde *radıyallahu an-hümâ*, ötekiler aleyhinde nasıl sözler söyle-

yecek?.. Hâlbuki iyi müftüydü. Müftü efendi ötekisine de fetva verdiği için herhalde biraz bir şeyler söyleyecek.” diye bekliyorlar.

Müftü efendi de çıkmış: Ebû Bekri Sıddık Efendimiz’i bir methetmiş, Ömer Efendimiz’i bir başka türlü methetmiş, Osman Efendimiz’i bir başka türlü methetmiş. Askerler bakmışlar ki kimi çıkartsalar o zamanın müslümanları sağlam müslümanlar; kuru tazyikten, can tehdidinden dolayı değişmeyecekler. Müftüye belki de ahali galeyana gelir diye diyememişler. Sonra çekmişler sormuşlar:

“Sen ötekisine fetva verdin de niye kendin uymadın?”

Demiş ki;

“Ben müftü olarak halka kolaylığı göstermekle vazifeliyim ama kendim hakkımda daha faziletli olanı seçme hakkına sahibim. Halka kolaylık göstermek vazifem ama kendim bahis konusu olduğu zaman da daha faziletli olan yolu tercih etmek [hakkımdır]. Onun için böyle yaptım.” demiş. Onlar da bakmışlar ki o zamanın uleması hangisi olsa kale gibi, hiç değmek mümkün değil; bu iddianı vazgeçmişler.

Yine oranın sultanlarından bir tanesi - ismini söylemeyelim belki gıybet bâbına girmesin- zekâtları ordu teçhizi için toplamak hakkında ulemadan fetva istemiş. Alimler de fetvayı vermişler, demişler ki;

“Düşman var, düşmana karşı silahlanmak, orduyu güçlendirmek, teçhiz etmek için tamam, zekât paraları buraya verilebilir.”

Büyük alimlerden muhaddislerden, takvâ ehli, meyletmeyen dünya malı filan olmayan ama dobra dobra konuşacak geniş engin bilgisi olan, ilmi, ahlâkı olan meşhur bir hadis alimi var. Kitapları da basılmıştır, belki her evde vardır, okunur. O hadis alimi de;

“Hayır!” demiş.

“Para cihada sarf edilecek, niye?” demişler?

“Hayır, zekât öncelikle fakirin hakkıdır. Memlekette bu kadar fakir var, o zekâtı o fakirlere vermek daha uygundur. Eğer cihat için kendisine para lazımsa haremde şu kadar cariye var, her birinin kolunda şu kadar altın bilezik, boynunda bu kadar gerdanlık var. Onları alsın! Elinde o kadar mal mülk

varken oralardan yapmıyor da fakirin hakkını bu tarafa transfer ettiriyor, kaydırıyor. Olmaz böyle şey!” diye o karşı çıkmış.

O karşı çıkınca hükümdar onu öldürememiş ama; “Defol! Benim şehrimde durma!” demiş, kovmuş. O da kalkmış başka bir şehre gitmiş. Bir zaman sonra hatasını anlamış ve yahut halk çok mu söyledi, rica etti ne olduysa;

“Hadi, gel geriye, seni affettim...” demiş.

Haberci gelip diyor ki; “Hükümdar seni affetti, hadi bizim şehre gidelim. Talebelerin seni bekliyor, senin ilminden mahrum kaldık, ne olursun gel...”

O da diyor ki; “O zalim ordayken o şehre katiyen gitmem, o zalim orada hükümdarken o şehre katiyen gitmem!”

O gün Allah, o hükümdarın canını almış, o gün ölüyor. Ondandır ölümü haberi geliyor; kalkıyor, gidiyor. Allah sevdiği bazı kulları naz makamındadır. Allah öyle kulların dileğini, , gönlünden geçeni bir dediğini iki etmez, öyle verir.

“O zalim ordayken gitmem!” deyince zalimi öldürüyor, “Gel sen buraya, sen buraya lazımsın, gel.” demek istiyor. Zalimi bertaraf ediyor.

Muhterem kardeşlerim!

Bizim de bugün zekât meselesinde filan çok hassas olmamız gerekiyor. Asıl fakirin hakkı olan şeyi ordu teçhizinde bile; “Sen bunu öteki mallarınla yap, öyle şey olmaz!” diye dobra dobra söylemiş.

Alimlerimizin dobra sözlü, dobra olması lazım. Her şeyi yerli yerince, ilme uygun bir tarzda yapmak gerekiyor. Dışarıdan, yukarıdan gelen baskılara da kuru gürültülere de pabuç bırakmamak Müslümanlığın şarından ve şiarından, alimliğın önemli şartlarından biri oluyor. Buna riayet etmek lazım.

Fe izâ fealû zâlike. “Eğer alimler bu hâle riayet etmezse dünyaya dalarlar, dünyalık peşinde koşarlar, hırs sahibi olurlar.” *Fah-zerûhüm.* “Sultana tâbi olurlarsa o zaman onlardan çekinin, kaçının, onların etrafına toplayın, onlara itibar etmeyin!”

Çünkü bu sefer sultanların aleti, maşası, ajanı olur; sizi aldatır. Allah'tan korktuğu için söylemez de sultanın buyruğu yerine gelsin diye size yanlışı gösterir.”

Peygamber Efendimiz; “Demek ki terazi- si bozulmuş, demek ki hakkı görme ve gösterme kabiliyeti kalmamış diye o zaman onlardan çekinin!” diyor.

Allah hepimizi dünyaya dalmaktan ve birtakım baskılar yüzünden dinin gerçeklerini değiştirmekten, başka türlü söylemekten, başka türlü kabul etmekten hıfz eylesin. Sapa sağlam müslümanlar eylesin.

c. Felak Ne Demektir

الْفَلَقُ سِجْنٌ فِي جَهَنَّمَ، يُحْبَسُ فِيهِ الْجَبَّارُونَ
وَالْمُتَكَبِّرُونَ، وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَتَتَعَوَّذُ بِاللَّهِ مِنْهُ

el-Felaku sicnün fî cehenneme yuhbesu fîhi'l-cebbârûne ve'l-mütekebbirûne ve inne cehenneme le teteavvezu billâhi minhü.

Kur'ân-ı Kerîm'in sonuna *Felak sûresi* var. Muavvizeteynden birincisi olan *Felak sûresi*:

Kul eûzü bi-Rabbi'l-felak min şerri mâ halak ve min şerri ğasıkın izâ vekab ve min şerri'n-neffâsâti fi'l-ukad ve min şerri hâsin izâ hased.

Kul eûzü bi-Rabbi'l-felak ne demek?

“Ey kulum, ey Resûlüm; ‘Felakın Rabbi’ne sığınırım.’ diye söyle!” diye bildiriliyor ya, “Felakın Rabbi” ne demek?

Eûzü billah. “Allah’a sığınırım.” demek.

Eûzü bi-Rabbi'l-felak. “Felakın Rabbi’ne sığınırım.”

Peygamber Efendimiz etrafındakilere; “*Felak* ne demek, *felakın* ne demek olduğunu biliyor musunuz?” diye sormuş.

Bilemediklerinden, Allah ve Resûlü daha iyi bilir diye açıklamasını beklediklerinden; “Buyur yâ Resûlallah!” dedikleri zaman buyurmuş:

“Felak cehennemde, cehennemde içinde bir hapishanedir!”

yuhbesu fîhi'l-cebbârûne ve'l-mütekebbirûne. “Bir bölümdür ki buraya dünyada cebar olanlar, mütekebbir olan

kullar tıkılırlar. Burada onlar azap görürler.”
Ve inne cehenneme le teteavvezu billâhi minhü. “Fakat burası öyle fena bir yerdir ki cehennemin kendisi bile bu felak kısmındaki kısmından Allah’a sığınır! O felakın kapısı bir açılrsa cehennem ehli ayrıca feryada başlarmış. Felakın kapısı açıldığı zaman oradan gelen azabın, ateşin şiddetinden cehennemin öbür tarafında duranlar ayrı bir feryada başlarmış!”

Felak kelimesi hakkında bu hadîs-i şerîf böyle rivayet edilmiş. Bu, Taberânî’de vs. böyle geçiyor diye *Elmalılı Tefsirinde* de felakın mânalarından birisi olarak zikredilmiştir.

Felak’ın kelime mânası; “iki dağ arasında düz, geniş bir yer” filan demek oluyor.

Demek ki cehennemde öyle bir mıntıka varsa öyle iki şey arasında daha derin, ateşi daha şiddetli, azabı daha korkunç! Allah saklasın, ondan dolayı bu ismi almış olabilir. *Felak*’ın daha başka mânaları var:

Mesela geceyi parçalayıp açtığı için sabaha *felak* derler. Aydınlık gecenin içinden çıktığı için; “açılan, parçalı, yırtık, çatlak”

filan mânasına geliyor. Sabaha o bakımdan *felak* diyorlar. *Felak-ı subh*, sabahın felakı, karanlığının yarılıp açılması filan mânasına.

Mahlûkata da yokluktan varlık âlemine sanki çatlaktan bir şeyden açılıp geliyorlarmış gibi geldiklerinden *felak* deniliyor. Daha başka mânaları da var.

Kul eûzü bi-Rabbi'l-felak. “Mahkûkâtın Rabbi olan Allah’a sığınırım!” demek olabilir, “Sabahın Rabbi olan Allah’a sığınırım!” demek olabilir.

Cehennemde mücrimlerin, âsilerin, cebbar, mütekebbir olanlarını Allah’ın kahrettiği, azaplandığı kısım. Orada kâfirler feci şekilde azap görecekler, o durumlara düşmekten oranın Rabbi olan Allah’a sığınırım, filan mânasına gelebilmiş olabilir.

Tabii Resûlullah Efendimiz böyle bildirdiğine göre kelime mânasından ziyade Resûlullah Efendimiz’in bildirdiği bu mânayı göz önünde bulundurmak gerekli! Evet kelime mânası iki dağ arasındaki düzlük demek ama *felak* burada; “cehennemde bir özel bir mıntıka, bir ayrı hapishane, mahbes” mânasına geliyor.

Cebbâr; “çok cebreden, çok baskı yapan, çok zalim” mânasına geliyor. Hatta Kur’ân-ı Kerîm’de geçiyor ki Musa *aleyhisselam* iki kişiyi ayırmak istemiş. Birisi kendi zümresinden birisi Firavunun tarafından kavgaya tuşmuşlar. Kendi tarafından olan bunun yardımını istemiş:

“İmdat yâ Musa, gel kurtar beni...” filan deyince o da oradan geçiyorken ayırmaya çalışmış. Ayırırken de bir yumruk atmış.

Fe kadâ aleyhi. “Musa *aleyhisselam*, ölümüne sebep olmuş!”

Vuruşuyla öteki tarafın ölümüne sebep olmuş. “Kim öldürdü?” filan diye herkes de merak ediyor. Musa *aleyhisselam* da kendisinin kazaen bir kavganın içinde olmasından dolayı üzüntüde, korkuda!

Ertesi gün de gene böyle bir başka olayda birisinin yakasını dürdüğü, yapıştığı zaman; “Sen yeryüzünde cebbar mı olmak istiyorsun?” diye ona cevap veriyor.

“Dün birisini öldürdün. Sen artık iyice bir zalim mi, önüne gelene baskı yapan bir kimse mi oldun?..” demek istiyor diye Musa *aleyhis-*

selam hakkında da Kur'ân-ı Kerîm'in âyet-i kerîmesinde böyle bir ifade var.

Cebbâr; “çok cebreden, baskı yapan, sağa sola çatan, azılı zorba” filan demek oluyor.

Böyle cebbarlar cehennemdeki bu azap yerine tıklılacak. Bir de mütekebbirler; kibirli, mevkiinden makamından, malından mülkünden, kuvvetinden gücünden dolayı, mazlumlara tepeden bakan ve onlara böbürlenmiş, büyüklenen kimseler. Büyüklük Allah'a mahsus olduğundan tevazu kullara daha çok yakıştığından, bunu yapmadıklarından dolayı bu gibiler cehennemde bu mıntıkasında şiddetli azaba uğrayacaklar.

Bir de Resûlullah Efendimiz'in *mütekebbir* sözü ile ilgili bir hadîs-i şerîfini söylemek de buradaki mânânın daha iyi anlaşılması için uygun olur. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri buyurmuş ki;

“Kalbinde zerre kadar kibir olan cennete girmeyecek, kibir oldu mu cennete girmeyecek!”

“Aman yâ Resûlallah! İnsan temiz giyinmek ister güzel elbiseler giymek ister, güzel yemekler yemek ister... Ayakkabısı çamursuz olsun, elbisesi temiz olsun, yırtıksız yamasız olsun filan ister. İnsan yeni giydiği zaman memnun olur. Bu da kibirden midir?” diyorlar. Peygamber Efendimiz;

“Hayır! Allah güzeldir, güzelliği sever!”

Demek ki elimizden geldiğince temiz, pak, hoş hâlli olmaya gayret edeceğiz: Allah güzeldir, güzelliği sever!

“Kibir, hak söz söylendiği zaman kabul etmemektir.” diye kibri bir başka mânasıyla bize tarif ediyor. Adama söylüyorsun:

“Allah vardır, birdir; şerîki, nazîri yoktur. İslâm hak dindir!”

Adam burnunu kaldırıyor, kabul etmiyor gidiyor.

Neden?

Kibirlendi, kendisini adam yerine koydu, bir şey sandı. Hak sözü kabul etmedi, burnunu kaldırdı gitti. Peygamber Efendimiz’in zamanında da mucizeleri gördükleri hâlde, Allah’ın âyetlerini dinledikleri, o mübarek

Resûlullah Efendimiz'in sohbetini, işitmek mümkün olduğu hâlde gördükleri hâlde kabul etmeyenler [oldu].

Neden?

Kibirlerinden kabul etmediler. Onurlarına yediremediler, hakkı kabul etmediler. Onların bazıları Peygamber Efendimiz'in hak peygamber olduğunu kendi evlatlarının kendi evlatları oldukları bilir gibi biliyorlardı! “Bu hak peygamberdir.” diye o kadar kesin biliyorlardı. Hatta; “Aman aman bunun aleyhinde konuşmayın, sonra bildirilir!” diyorlardı. Bildirdiğini Allah'ın kendisine bildirmesiyle söylemesinden çekiniyorlardı.

Sonra bir şey yaptıkları zaman başlarına bir felaket geleceklerini biliyorlardı ama kimisi tâbi olmadı. Kibirlerinden tâbi olmadılar. Tabii bilmek yetmiyor, tâbi olacak ve yardım edecekti. Ondan dolayı burada bu mütekebbir sözü; inkâr edip de gerçeği gördükleri hâlde onurlarına yedirmediikleri [mânasına]. Yanlıştan dönmeye onurları razı olmuyor, izzet-i nefislerini kıramadıklarından bâtil yolda kalan kimseler ve zalimler, ceb-

barlar olduğu, bu iki huyun çok kötü olduğu anlaşılıyor.

Müslümanın, kendi hatasını birisi gösterse onu hemen kabul etmesi lazım. İster çocuk gösterebilir ister kadın, ister düşmanı gösterebilir:

“Sen şu konuda yanılıyorsun, şu işin yanlış!..”

Bir düşünecek; “Haklısın, bu konuda haklısın.” diyecek.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Bâtılda ısrar etmek kibir sayılır! Bâtılda ısrar olmayacak.

Allah bizi cebbar olmaktan, zalim olmaktan, sağa sola sataşan, eza cefa veren zorba olmaktan, hakkı kabul etmeyen onurlu kibirli burnu büyük, mütekebbir kimse olmaktan korusun. Cehenneme düşmekten korusun. Sırat köprüsünü yıldırım gibi geçip cennete varıp ebedî saadete erenlerden eylesin.

قَتْلُ الْمُؤْمِنِ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ زَوَالِ الدُّنْيَا

Katlü'l-mü'mini a'zamu indallâhi min zevâli'd-dünyâ.

“Müslümanın öldürülmesi, katledilmesi; Allah nazarında, Allah indinde dünyanın yok olmasından daha büyük bir suçtur. Dünya yıkılmış gibi, dünya yerinden kaymış gitmiş yok olmuş gibidir!”

Bir müslümanın öldürülmesi o kadar kötü bir şeydir. Onun için müslüman müslümanı öldürmez. Müslüman müslümana kılıç ve silah çekmez, müslüman müslümana sataşmaz, savaşmaz, uğraşmaz. Müslüman müslümanı korur kollar.

Kim bir müslümanı hata yoluyla, hataen, bilmeden, kazaen, kaza yoluyla öldürürse o zaman diyetini ödemesi lazım geliyor.

Ama kasten öldürürse;

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا

فِيهَا

Ve men yektü'l-mü'minen müteammiden fe cezâuhû cehennemü hâliden fîhâ.

“Kim bir mü’mini kasten, mü’min olduğunu bilerek öldürürse cezası ebediyen cehennemde kalmaktır!”

Onun için hem dünyada dünyanın sanki yok olması kadar büyük bir suçtur hem de âhirette insanın ebedî cehennemde yanmasına sebep olacak bir suçtur. Müslümanı öldürmek çok büyük günahdır.

Aslında cana kıymak doğru değildir ama kâfir çarpıştığı için onunla, müslümanları korumak için yine canı korumak için savaşmak meşru oluyor. Kâfir müslümana kast ettiği için onun karşısına çıkmak o zaman meşru oluyor.

Aslında mü'minin hiçbir cana kıymaması, herkesin canını kollaması, cana kıymet vermesi hatta can bile yakmaması lazım. Can almak, öldürmek değil can bile yakmaması lazım. Hatta kalp bile kırmaması lazım, hatta mümkün oldukça karınca bile ezmemesi lazım ki asıl Müslümanlık bu!

Bütün mahlûkata şefkat göstermek Müslümanlığın şiarıdır. Müslüman, esas itibariyle kimseye zarar vermeyen [olmalıdır].

Peygamber Efendimiz balarısına benzetiyo. Balarısı çiçeğin üstüne konar; ne çiçeğe bir zarar verir ne de yapraklarını, dallarını

kırar, öbür tarafta bal yapar. Mü'min böyledir. Gittiği yere fayda sağlar, zarar sağlamaz.

Arıların çiçeklere faydası nedir?

Arılar çiçeklerin tozlaşmasını sağlıyor. Oranın tozunu, çiçek tozu dediğimiz *ilkah*, dölleme malzemesini alıyor, öbür taraftaki çiçeğe onu taşıyor. Böylece meyvelerin olmasını sağlıyor. Faydalı bir hizmet görüyor.

Arının yaptığı şey fevkalade faydalı bir şey! Allahu Teâlâ hazretleri onu öyle güzel bir hizmet için yaratmış, mü'min kulunu da arıya benzetiyor. Bal gibi tatlı malzeme yapar. Çiçekten çiçeğe dolaşır, hepsinden güzel şeyi alır.

Demek ki biz müslümanlar da kendimizi arıya benzetecek olursak nasıl olacağız?

Her yerden hikmeti alacağız. Arının her bir çiçekten ayrı bir çiçek balı aldığı gibi her yerden güzel bilgileri, İslâmî bilgileri, hikmetleri, hadisleri, âyetleri, mânaları alacağız. Arının onlardan bal yaptığı gibi biz de zihnimizde imâl-i fikr edeceğiz, tefekkür edeceğiz. Sonra onu yeri geldikçe nasihat olarak mev'ize olarak başkalarına anlataca-

ğız. Hakkı söyleyeceğiz, öğüt olarak söyleyeceğiz. Arının bal yaptığı gibi olacağız.

d. Müslüman Altın Gibidir

Sonra Peygamber Efendimiz müslümanı altına benzetiyor. Hiçbir şekilde paslanmaz, rengi bozulmaz. Hiçbir şekilde okside olmaz, hiçbir şekilde değeri düşmez. İstersen altını erit, erittiğin zaman da bozulmaz. Gramı şu kadar, yine aynı kıymettedir. İster yüzük olsun ister bilezik, ister eritilmiş altın, ister levha ister varak olsun.

“Altın her zaman kıymetli olduğu gibi mü’min de öyledir!” buyuruyor.

Biz de o şuurda olacağız ama bir zorba çıkıp da bize çatarsa bir zalim bize hücum ederse velev memleketin içinde olsun!..

Mesela ben okuduğum zaman şu hadîs-i şerîfin çok etkisi altında kalmıştım. Peygamber Efendimiz;

“Mü’min; malını korumak, ailesini korumak, canını korumak için mücadele ederken ölürse şehittir!” diyor.

Demek ki malı bile başkasına boş yere kaptırmak yok. Dağ başında harami yolunu

kesse hemen ona pabuç bırakmak yok. O hadîs-i şerîfi ilk okuduğum onu öğrenince zaman çok duygulanmıştım.

Bir de dışardan kâfir gelecek, hem dini bozuk hem yolu, hem kafası, hem niyeti bozuk; hem zalim hem kâfir hem müşrik gelecek de benim memleketime sataşacak! Tabii ben onun karşısında dururum, elbette ona haddini bildiririm. Müslüman öyle olur. Ama onun dışında sulhen İslâm'ı anlatmaya, İslâm'ın güzelliklerini söylemeye çalışırız.

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ

Lâ ikrâhe fi'd-din. "Dinde zorlama yoktur!"⁵

İkna olursa olur, olmazsa cehenneme gider! Ne yapalım, bizden vazife bitmiş olur, diye ehl-i kitaba karşı muamele böyle.

İslâm'da küfre müsaade yok da ehli kitaba yine bir peygamber gönderilmiş, bir kitap indirilmiş kimseler olduğu için özel bir muamele var. Ama İslâm'da kâfire hiç söz hakkı yoktur. İslam diyarında kâfir olmak mümkün

⁵ 2/Bakara, 256.

değildir, kâfir olarak yaşamak mümkün değildir; imana gelecek!

Dinde zorlama olmama kime karşıdır?

Ancak ehl-i kitap zorlanmaz. Onlara da peygamber inmiş, kitap inmiş; akıllarını başlarına alsınlar, kendileri İslâm'ı seçerlerse seçsinler. Seçmezlerse yine Allah'ın varlığını biliyorlar, ne hâlleri varsa görürler. Ama İslâm'da puta tapana, aya, güneşe yıldız tapanlara öyle bir hak tanınmamıştır, bunu da hatırlatırım!

e. Nimetin Gerçek Sahibine Şükretmek

إِنِّي وَالْجِنُّ وَالْإِنْسُ فِي نَبَأٍ عَظِيمٍ، أُخْلِقُ وَيُعْبَدُ
غَيْرِي، وَأَرْزُقُ وَيُشْكِرُ غَيْرِي

Kâlallâhu Teâlâ inne'l-cinne ve'l-inse fî nebein azîm ehlaku ve yu'bedü ğayrî ve erzuku ve yuşkerü ğayrî.

Ebu'd-Derda *radıyallahu anh'* ten rivayet edilmiş. İnsanı ürperten bir hadîs-i şerîf.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bize; Allahu Teâlâ hazretleri şöyle buyurur, diye nakletmiş, bildirmiş. Allahu

Teâlâ hazretlerinin nasıl buyurduğunu söylüyor.

Kâlallâhu Teâlâ. “Şöyle buyurdu:”

İnne'l-cinne ve'l-inse fî nebein azîm.

“Hiç şüphe yok ki şu cin denilen varlıklar ve insanoğlu denilen varlıklar ulu, mühim bir haber, bir olay ile karşılaşacaklar. Başlarına kıyamet kopacak, kıyametten sonra hesapları görülecek, dünyada yaptıklarının cezasını çekecekler; bu kıyamet müthiş bir hadise olacak ve sonra mücrimlerin başına gelecek mühim şeyler var, bu ulu önemli dehşetli bir haberdir!”

Neden?

Ehlaku ve yu'bedü ğayrî.

Allahu Teâlâ hazretleri; “Hem yaratan benim hem de kullar yine benden gayrıya tapınıyorlar, onlar görürler. Bu haber, büyük kıyamet vakti geldiği zaman başlarına gelecekleri görürler!” buyuruyor.

Ve erzüku ve yuşkerü ğayrî. “Rızkı onlara ben veriyorum, yaşatıyorum, besliyorum. Benden gayrıya şükrederler, görürler!” diye

bir hadîs-i şerîfi böyle buyrulduğunu Peygamber Efendimiz nakletmiş oluyor.

Muhterem kardeşlerim!

Gerçekten bu yenilir yutulur, dayanılır bir saçmalık değildir! Bu insanoğlunun yaptığı çok korkunç bir saçmalaktır, çok büyük bir densizliktir, çok acayip bir yanlış yoldur! Allah yaratıyor da Allah'tan gayrıya tapıyorlar!

Bilip duruyorlar! Bilip duruyorlar ki bu bir taşı, bunu dağdan getirdiler. Sonra heykeltıraşlar buna çekiç sallaya sallaya ağız, burun, şekil, göz, kulak verdiler. Sonra da diktiler karşlarına; kıpırdamaz, hareket etmez bir şey yapmaz. Bunun önüne geçiyorlar, secde ediyorlar, tapınıyorlar!

Hübel putu, Lât, Uzza, Menât putu... Eskiden Araplar Kâbe'nin etrafını bir sürü putlarla doldurmuşlar. Hindistan'da bir sürü put var. Buda'nın heykeli; bilmem kaç tane kolu var, her bir kolu bir tarafa yengeç gibi [uzanmış], kendisi bağdaş kurmuş, saçma sapan bir şey! Yunanlılar'ın bir sürü putları var: Şarap tanrısı, aşk tanrısı... Bir sürü saçmalıklar! İnsanoğlu için bundan büyük rezalet

olmaz, bundan daha büyük bir saçmalık olmaz!

Elbette Allahu Teâlâ hazretleri bunların başına ne büyük cezalar geleceğini Kur'ân-ı Kerîm'de bildirmiş. O haberler tahakkuk edecek, onlar o belalara uğrayacaklar.

Allah yaratıyor da onlar Allah'tan gayrıya mı tapınıyorlar?!..

Elbette başlarına gelecekler var. Allah onları rızıklandırıyor ve onlar rızkın Allah'tan geldiğini bildikleri hâlde Allah'a şükretmiyorlar da gayrıya şükrediyorlar! Tabii bu son derece yanlış bir şey oluyor.

Muhterem kardeşlerim!

Bir şeyi de bu hadîs-i şerîf münasebetiyle anlatıp sözümü bitireceğim.

Biz şimdi elbette ayıplıyoruz. Bir insanın putun karşısına geçip de ona tapınmasını ayıplıyoruz. Şu caminin içinde değil şu Türkiye'nin içinde bile putun karşısına geçen bir insanı, secde eden bir insanı gülerek kızarak karşılamayan insan yoktur.

“Ya bu taş işte, ben şunun başına bir balyoz vursam darmadağın dağılacak. Ne putu, kendisini korumaya gücü yetmez!..”

İbrahim *aleyhisselam* parçalamış, bir şey yapamamışlar.

f. Nefse ve Hevaya Tapınmak

Fakat insanların taptığı başka başka şeyler de var. Hatta biz de tapıyoruz, Allah saklasın müslümanlar da bazen acayip şeylere tapıyorlar.

Nasıl, ne demek?

Bu, Kur’ân-ı Kerîm’den alınmış bir söz. Bazı kimseler hevâ-yı nefsini put edinirler. Hevâ-yı nefis hepimizde var; içimizdeki arzular, istekler, saçma sapan hırslar, emeller, düşünceler vs. Bazı kimseler bunların peşinde sürüklenip gidiyor ya, bu da bir çeşit tapınmadır. İşin doğrusuna bakılacak olursa bu da bir çeşit tapınmadır. Nefsi ne derse onu dinliyor.

Mesela dinimiz emretmiş, hadîs-i şerîflerde belirlenmiş: Sabahleyin namaza çağırıyor; *Hayye ale’s-salâh* diye müezzin camiden bağıyor.

“Hadi namaza gelin!”

Herkese sesleniyor, ezanın sesinin gittiği her yerdeki insana “Hadi, gelin bakalım. Sabah namazına, felaha, namaza gelin!” diye bu davet gidiyor.

Nefsi ne diyor?

“Kış gününde bu sıcak yatağın içinden kalkacaksın, soğuk soğuk sularla abdest alacaksın, namaz kılacaksın; yat aşağı!..” diyor.

Müezzin; “Camiye gel.” diyor.

Nefis ne diyor?

“Yat yattığın yerde, çek yorganı, ezanı duyma!” diyor; o yorganı başından aşağı çekiyor.

Kimi dinledi, Allah’ı mı dinledi nefisini mi dinledi?

Nefisini dinledi.

Filanca günahı işliyor. Yılbaşında çam ağacını süslüyor, ondan sonra müslüman evladı olduğu hâlde gidiyor içkiyi alıyor, evine getiriyor içiyor, gözleri kan çanağına dönüyor.

Bunu Allah mı emretti?

Hayır, Allah yasak etti. Nefsi istedi. Onun tadını almış bir yerden. Tatmaz olsaydı, zehir zıkkım olaydı da öyle acı geleydi de hiç yanına yanaşmasaydı. Ama onu nefsi arzu ettiği için yapıyor, demek ki nefsine tapıyor!

Kimisi paraya tapar kimisi kadına tapar, kimisi nefsine kimisi mevkie makama tapar... Böyle mânevî tapınmalar da vardır. Kimisi şeytana tapar, şeytanın bir dediğini iki etmez.

Şeytana tapan bir sürü insan var. Güneydoğu Anadolu'da Yezidîler diye bir zümre var; onlar şeytana bayağı tapıyorlar. “Niye şeytana tapıyorsunuz?” denildiği zaman;

“Allah'tan bize zarar gelmez. Şeytan muzır bir mahlûk, ondan zarar gelmesin diye tapıyoruz!” diyorlarmış. Kafaya bak, mantığın sakatlığına bak!

Sen Allah'a kul olursan Allah sana hiç bir şeyin zararını dokundurtmaz, onu anlayamıyor!

Bizzat şeytana tapanlar var!

Bir de bizzat şeytana tapmayıp güya adı müslüman olup kendisini müslüman sanıp da

şeytanın dediğini dinlemek suretiyle ona tapınlar var. Günahları, haramları işleyenler, Allah'ın yasak ettiği şeyleri yapanlar tabii tapınmış oluyor.

Muhterem kardeşlerim!

O bakımdan eski zamanın veya bu zamanın putperestlerini ayıplıyoruz. Öküze tapmışlar ya, öküze tapılır mı?!.. Ayıplıyoruz. Güneşe tapmışlar ya, güneşe tapılır mı?!.. Ayıplıyoruz. Aya tapmışlar, ayıplıyoruz ama biz de kendimize dikkat edelim ki hevâ-yı nefsimize tapınanlardan olmayalım. Şeytana tapınanlardan, paraya tapınanlardan, daha başka şeylere, Allah'tan gayrı olan şeye [tapınmayalım]. İnsan neye gönül bağlarsa ona tapınmış oluyor, o duruma düşmeyelim. Allah'a ibadet edelim ancak halisane, muhlisane;

İyyâke na'budü ve iyyâke nesteîn. "Ancak sana ibadet ederiz, ancak senden yardım bekleriz!" diyoruz, gerçekten öyle! Ancak ona ibadet edelim; o bizi rızıklandırıyor, o sıhhat afiyet ve her türlü nimetleri vermiş. Ona şükredelim, ona kulluk edelim, nimetin

ondan geldiğini bilelim, gayrıya minnetarlık duymayalım.

Allahu Teâlâ hepimizi dinde anlayışlı, sezgili, ârif kullar eylesin. Gerçekleri gören ve cân-ı gönülden, seve seve, aşk ile şevk ile Rabbine ibadet eden has müslümanlardan eylesin.

Fâtiha-yı Şerîfe mea'l-besmele...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

14 Cemâziye'l-Âhir 1409 / 21.01.1989

Sapanca/ Sakarya

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

